

Vooral de bovenlaag is enthousiast over de ideologische krachtmeting met Rusland

Posted on 8 juni 2022 by Coen de Jong

Politici van GroenLinks, PvdA en D66 – partijen die pontificaal diversiteit en inclusiviteit onderschrijven – behoren tot de meest enthousiaste voorstanders van verdergaande wapenleveranties aan Oekraïne en sancties tegen Rusland. Woke-activisten spreken zich opvallend genoeg amper uit over de koers van het Westen, de NAVO en de Nederlandse regering in het conflict in Oekraïne – afgezien van gemor over de behandeling van vluchtelingen met een donkere huidskleur. Een klassiek links tegengeluid – tijdens de eerste Koude Oorlog en de oorlog tegen het terrorisme een vast onderdeel van het debat – ontbreekt vrijwel volledig.

‘Omdat ze op ons lijken’

Volkomen terecht sympathiseren de meeste Nederlanders met de Oekraïners die sinds 24 februari 2022 te maken krijgen met militaire agressie van Rusland en moesten vluchten. Aan het begin van het conflict leidde dit even tot wat woke

verontwaardiging: het was een schande en een vorm van racisme dat Nederlanders wél de Oekraïense vluchtelingen verwelkomen 'omdat ze op ons lijken' maar niet die uit Afghanistan, Syrië of Afrika.

Leo Lucassen, hoogleraar arbeids- en migratiegeschiedenis aan de Universiteit Leiden, [zei](#) op 1 maart 2020 tegen de *Volkskrant*: *'Minstens zo belangrijk is dat we deze solidariteit niet los kunnen zien van het xenofobische en islamofobe klimaat van de afgelopen decennia'*.

Woke verontwaardiging vond weinig weerklank

Sylvana Simons van Blij1 probeerde verontwaardiging te genereren over incidenten aan de Pools-Oekraïense grens waar vluchtelingen met een donkere huidskleur – ook in Oekraïne wonen, werken en studeren nogal wat mensen uit het Midden-Oosten, Afrika en Azië – bewust zouden zijn tegengehouden of uit de trein zijn gezet. Simons [tweette](#) op 27 februari 2022 *'Nu komt de harde werkelijkheid weer binnen: zwarte levens tellen niet mee. The bottom line is always racism'*.

Feit en fictie waren in deze kwestie overigens moeilijk te ontwarren. Het lag in werkelijkheid heel wat genuanceerder dan Simons deed voorkomen, bleek ook uit interviews met een aantal van deze vluchtelingen in [een artikel](#) in *NRC* van 2 maart 2022. Uiteindelijk kwam de woke verontwaardiging rond gebeurtenissen in Oekraïne politiek amper van de grond.

Krijgshaftige groene politici

Partijen die jarenlang de hoogste prioriteit gaven aan klimaatbeleid, de kiezer een Groene Toekomst beloofden en de krijgsmacht hooguit wilden inzetten voor vredesmissies zien de wereld opeens in termen van harde geopolitiek. D66-leider Pechtold deed enkele jaren geleden nog smalend over de Nederlandse krijgsmacht die wegens gebrek aan kogels tijdens oefeningen 'pang pang' moest roepen.

Inmiddels roept D66 om het hardst op tot het verhogen van de Nederlandse en Europese defensie-uitgaven, in koor met de Groenen in Duitsland die sinds de Russische inval alle Nederlandse (en Duitse) partijen voorbijstreven in krijgshaftigheid.

Vicepresident van de Europese Commissie Frans Timmermans was in januari 2022

vlak vóór het uitbreken van het conflict [van mening](#) dat 'Poetin de aandacht wil afleiden van zijn klimaatprobleem'. *'De Russen (...) zien dat de rest van de wereld zich stap voor stap afwendt van fossiele brandstoffen. Terwijl hun hele land en hun export daarop draait'*.

Timmermans – verantwoordelijk voor de Europese Green Deal – is blij dat de EU sinds het begin van het conflict in Oekraïne versneld van olie en gas uit Rusland af wil. Om die energiebronnen te vervangen komen echter LNG-gas uit de VS en uit Qatar en steenkool weer in beeld. Net als kernenergie – waar Timmermans en zijn rechterhand Diederik Samsom mordicus tegen waren en zijn.

Apocalyptische strijd tegen autocratieën

Het conflict in Oekraïne is door Nederlandse politici opvallend snel in een politiek frame van Goed tegen Kwaad gegoten: op het spel staat niets minder dan de verdediging van de liberale democratische wereldorde tegen autocratische landen als Rusland en China die '19de-eeuwse machtspolitiek en imperialisme' bedrijven. Minister Hoekstra van Buitenlandse Zaken sprak in zijn [Europadag-lezing](#) op 9 mei over de oorlog als onderdeel van een 'krachtmeting tussen democratie en autocratie'.

De retoriek over een Eindstrijd tussen democratieën en autocratieën doet denken aan hyperbolen als het Rijk van het Kwaad ('*Evil Empire*') van Ronald Reagan in de Koude Oorlog en de As van het Kwaad ('*Axis of Evil*') van de neoconservatieve president George W. Bush tijdens de oorlog tegen het terrorisme. *NRC citeerde* op 10 mei 2020 Tweede Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma van coalitiepartij D66: 'De Oekraïners die vechten en sterven, doen dat voor onze waarden. Het is de frontlinie voor onze manier van leven.'

Andere omgang met rechts-nationalisme

Tot voor enkele jaren viel in politiek Den Haag vrij zelden te horen dat Oekraïne bij de Europese familie en cultuur hoorde. Integendeel, met name partijen als GroenLinks en D66 bestempelden gekozen regeringen van Oost-Europese EU-lidstaten als xenofoben die geen islamitische vluchtelingen toe wilden laten, de waarden van de EU bedreigden en sancties uit Brussel verdienden.

Kritiek en bezorgdheid over het rechts-nationalisme in Polen zijn op de achtergrond

geraakt, nu dat land onmisbaar is voor militaire steun aan Oekraïne en bovendien miljoenen vluchtelingen opvangt. Politici zwijgen liefst over de zwakheden in de democratie in Oekraïne.

Premier Mark Rutte sloot een videoboodschap die hij op verzoek van de Oekraïense president Zelensky had opgenomen af met de uit de 19de eeuw stammende nationalistische strijdkreet [Slava Ukraini](#) ('glorie aan Oekraïne'). Voor de rol van foute rechtsnationalist is binnen de EU enkel nog de zich onmogelijk gedragende Hongaarse president Victor Orban over.

Beelden van door Russische militairen begane oorlogsmisdaden maken ons minder kieskeurig over wie er aan onze kant meevechten. Niemand keek raar op toen vaste media-commentator en oud-Kamerlid voor de VVD Han ten Broeke op 22 mei 2022 [jubelde](#) over de heldenstatus van de verdedigers van Marioepol – inclusief het Azov-regiment dat voortkomt uit extreemrechtse milities – en commentatoren die naar zijn zin te vaak wezen op extreemrechtse invloeden in de Oekraïense krijgsmacht 'Poetin-versteher' noemde.

Plaatsvervangende heldenmoed

De (sociale) media stonden de maanden na de Russische inval bol van opzweepende taal van commentatoren en journalisten, opvallend vaak van progressieve huize, die een spreekwoordelijke 'lijn in het zand' trokken of waakten voor tekenen van defaitisme in de Lage Landen. Op 3 juni 2022 sprak Bas Heijne, geestelijk leidsman van nogal wat jonge 'woke' columnisten, in *NRC* het thuisfront moed in: [Oorlogsmoe? Nee, nu komt het erop aan](#).

De mythische status die president-opperbevelhebber Zelensky direct na de Russische inval toebedeeld kreeg legde bloot dat velen in politiek en media hunkeren naar voorbeelden van heldenmoed en masculiniteit. Dat moet journalisten en politici er natuurlijk niet van weerhouden ook kritisch te kijken naar hoe Zelensky zijn momentum gebruikte om lidmaatschap van de Europese Unie op te eisen en hoe hij op 27 mei 2022 in een interview met *Nieuwsuur* smalend reageerde op voorzichtig kritische vragen over corruptie in zijn land.

Woke en de onderbuik

Tot in de pagina's van de doorgaans diverse en inclusieve *Volkskrant* klonk de vraag of woke het Westen niet intern had verzwakt. 'Wij zijn hier niet bezig met geopolitiek, wij discussiëren over de afschaffing van het concept vrouw en het concept man', [schreef](#) de brave commentator Arie Elshout op 24 februari 2022 in *de Volkskrant*.

Deze oprisping uit de patriarchale onderbuik was teveel voor columniste Loes Reijmer, die in diezelfde *Volkskrant* schreef: *'Ja, Europa is kwetsbaar. Maar daar heeft 'woke' niets mee te maken'*. Ook de opmerking van *Telegraaf*-journalist Wierd Duk dat 'het woke Westen drukker is met Black Lives Matter en transgenderrechten dan met geopolitiek' beviel Reijmer niet: *'Een beetje aanmatigend is het wel om racisme en seksisme, kwesties die mensen tot in het diepst van hun wezen raken, tot bijzaak te reduceren'*.

Heulen met de vijand

Direct na het begin van de Oekraïne-crisis spraken politiek Den Haag én commentatoren in de landelijke media schande van de televisie-uitzendingen van Ongehoord Nederland, waar studiogasten onder aanvoering van directeur en tafelheer Arnold Karskens kritiek leveren op de westerse politiek in Oekraïne. Hoeveel toekomst heeft onze liberale westerse wereldorde als die al niet meer bestand is tegen wat incoherent tegengeluid dat op NPO1 hooguit 45 minuten rond het middaguur klinkt?

De SP is één van de weinige linkse partijen die kritische vragen stelde bij wapenleveranties vanuit Nederland aan Oekraïne. SP-senator Bastiaan van Apeldoorn [schreef](#) in *Trouw* dat het frame van het goede 'vrije Westen' de wereld niet veiliger maakt.

Hubert Smeets van het door het ministerie van Buitenlandse Zaken gesubsidieerde blog Raam op Rusland leende de denkinstructie van de neoconservatieven uit de oorlog tegen het terrorisme – *'you're either with us or against us'* – en [twitterde](#) op 2 juni 2022 dat Van Apeldoorn het 'fellow traveller frame in Nederland' vertegenwoordigde.

Zelfs buitenlandcommentator Rob de Wijk – directeur van de buitenlandpolitieke

denktank HCSS en een graag geziene gast bij de NAVO en de Atlantic Council – kreeg regelmatig het verwijt een ‘appeaser’ te zijn, puur omdat hij realistische beschouwingen deelt over de internationale machtsverhoudingen en (terecht) wijst op de gevaren van nucleaire escalatie.

Omkeringen

Tijdens de oorlog tegen het terrorisme onder leiding van de VS waren het de progressieve partijen die twijfels uitten bij het westerse militair optreden, waarschuwden tegen vijandbeelden en er op hamerden gewone moslims niet verantwoordelijk te houden voor aanslagen van islamitische extremisten. En we moesten vooral niet spreken van een *clash of civilizations* met de islam.

Dezelfde progressieve en Eurofiele politici die jarenlang ‘*Nie wieder Krieg*’ predikten verliezen zich nu in één van de hardnekkigste culturele breuklijnen in de Europese geschiedenis, die tussen het westerse en het oosterse christendom – ditmaal in de gedaante van het verlichte, tolerante en diverse Westen tegen het duistere rechts-reactionaire Rusland van Poetin.

Zelfoverschatting op de loer

Er schuilt gevaar in overspannen verwachtingen (‘Rusland nu beslissend vernederen’) en de gezwollen taal over een beslissende krachtmeting met de autocratieën. Leiders van grootmachten met interne problemen (de VS zijn politiek tot op het bot verdeeld, veel EU-lidstaten kampen met structurele financiële en economische problemen) probeerden wel vaker in de geschiedenis om de bevolking geestelijk te mobiliseren rondom een internationaal conflict.

De Amerikaanse president Biden – die eind mei 2022 weer 40 miljard uittrok voor steun en wapenleveranties aan Oekraïne – beloofde begin juni 2022 ‘to stay the course’, exact dezelfde woorden die de – door links-progressieven verachte – Bush ooit sprak over Irak. Zo’n politieke koers is hooguit succesvol tot aan de eerste serieuze tegenslag, bijvoorbeeld wanneer het leger van Oekraïne de slag om de Donbas zou verliezen.

Weinig oog voor economische gevolgen kwetsbaren

Het enthousiasme voor een ideologische krachtmeting met Rusland over Oekraïne is het grootst bij de bovenlaag van Nederland. Niet iedereen kan zich deze luxe veroorloven. Het geweld in Oekraïne leidde tot ongekeende prijsstijgingen van voedsel en energie – bovenop de inflatie waar Nederland al vóór het uitbreken van het conflict mee te maken had.

De zwakkeren in de samenleving, waar partijen als D66, GroenLinks en PvdA voor zeggen op te komen, lijden daar het meest onder – hoe divers en inclusief Rutte Vier verder ook voor de dag komt. De grootste weerstand tegen het voortduren van het conflict zou op het thuisfront kunnen ontstaan. Niet onder woke activisten, maar onder de brede groep kiezers – mét en zonder migratieachtergrond – die de economische gevolgen het hardst voelen.

Coen de Jong is schrijver van het indringende boek **'Dwingeland. Orwell in de polder'**, dat vorige zomer verscheen. 'Dwingeland' kost 20 euro en is overal verkrijgbaar, zoals [**HIER**](#) (geen verzendkosten). Veel leesplezier!